

Sead Noćajević, , sead.n.63@hotmail.com

J.U.O.Š. „Bašigovci“ u Bašigovcima, Živinice

STANJE , MOGUĆNOSTI I PERSPEKTIVE INKLUZIVNOG OBRAZOVANJA U J.U.O.Š. „Bašigovci“ u Bašigovcima

+ 387 61 301 288

Svojat bb, 75270 Živinice

SAŽETEK

Inkluzivno obrazovanje se ne odnosi samo na obrazovanje djece sa smetnjama u razvoju, već predstavlja razvoj celokupnog obrazovnog sistema koje treba da bude po mjeri svakog djeteta. Cilj je da se djeca iz marginalnih grupa sa svim vrstama hendikepa obrazuju koliko je moguće, a najbitnije da se stvore uslovi za socijalizaciju djece. U primjeni inkluzivnog obrazovanja, na prostorima Tuzlanskog kantona dosta se otišlo u J.U.O.Š. „Bašigovci“. U redovnim odjeljenjima J.U.O.Š. „Bašigovci“ u Bašigovcima nastavu pohađaju i učenici sa posebnim potrebama.

Ključne riječi: inkluzivno obrazovanje, inkluzija, škola, učenici sa posebnim potrebama..

UVOD

Inkluzivno obrazovanje predstavlja izazov kulturi, politici i praksi isključivosti u obrazovanju. Inkluzivno obrazovanje se ne odnosi samo na obrazovanje djece sa smetnjama u razvoju, već predstavlja razvoj celokupnog obrazovnog sistema koje treba da bude po mjeri svakog djeteta (Ćirović, D., 2008.). Inkluzivno, otvoreno obrazovanje je ono u kom su uključena sva djeca, bez obzira na porijeklo, nacionalnu pripadnost, sposobnosti, hendikep, naročito mentalni (Meazzini, P. 1997.). Cilj je da se djeca iz marginalnih grupa sa svim vrstama hendikepa obrazuju koliko je moguće, a najbitnije da se stvore uslovi za socijalizaciju djece (Canevaro, A. , Janes, D., 2001.). U primjeni inkluzivnog obrazovanja, na prostorima Tuzlanskog kantona dosta se otišlo u J.U.O.Š. „Bašigovci“. Škola se nalazi na adresi Bašigovci bb, 75270 Živinice, to je jedna od devet osnovnih škola na području općine Živinice. Počela sa radom davne školske 1953/1954. Sada je ovo jedna savremena škola koja je uključena u savremene trendove obrazovanja.

Slika 1. J.U.O.Š. „Bašigovci“ u Bašigovcima

U aprilu 2004. godine usvojen novi Zakon o osnovnom odgoju i obrazovanju. Reforma odgojno – obrazovnog sistema obuhvata : devetogodišnje obrazovanje, inkluzivno obrazovanje.

MATERIJAL I METODE

INKLUZIVNO OBRAZOVANJE

U školskoj 2008/2009. godini nastavu pohađa 539 učenika raspoređenih u 25 odjeljenja. U redovnim odjeljenjima J.U.O.Š. „Bašigovci“ u Bašigovcima nastavu pohađaju i učenici sa posebnim potrebama. Njihove posebne potrebe proizilaze iz teškoća: intelektualnog funkcioniranja, deficita pažnje i koncentracije, motorici, čitanju i pisanju, u funkcijama sluha i vida, emocionalnom i socijalnom funkcioniranju. Na nama je da im pružimo potporu koju mogu razumjeti, prilagođenu njihovim sposobnostima.

Kako smo počeli

U školskoj 2004/2005. godine u prvi razred upisano je 3 učenika s posebnim potrebama (Down Sy, elementi autizma, UMR). Škola nema stručnu ni materijalnu podršku za rad sa djecom s posebnim potrebama. Upočetku nije bilo potpore ni od resornog ministarstva, škola ne čeka i povezuje se sa stručnjacima iz nevladine organizacije Educaid (Italija). Formiran je stručni tim u koji se pored učitelja, roditelja, pedagoga, direktora uključuju se i stručnjaci iz nevladine organizacije Educaid.

Mreža podrške:

Stručni tim škole postavlja pred sobom ciljeve: unapređivanje školovanja učenika sa posebnim potrebama, izrada i praćenje prilagođenog programa za svakog pojedinog učenika, evaluacija napretka svakog učenika.

Stručni tim postavlja strategiju za uspješnost inkluzivnog obrazovanja, senzibilizacija užeg i šireg okruženja, edukacija nastavnika (cilj: podići nivo profesionalne kompetencije

učitelja, razvijati njihov stav prihvatanja djece s posebnim potrebama). Značaj strategije za uspješnost inkluzivnog obrazovanja J.U.O.Š. „Bašigovci“ u Bašigovcima, se ogleda u rad sa roditeljima (cilj: osnažiti roditelje u borbi za prava svog djeteta, upućivati ih na djelotvornije postupke u odgoju i pomoći im da prihvate svoje dijete sa svim njegovim ograničenjima i sposobnostima). Radi se na poticanju sposobnosti za učenje – izradom IPP-a kojima se stimuliraju učenikovi potencijali, povećaje se pažnja, pojačava se motivacija za učenje, s ciljem stvaranja radnih navika.

Stručni tim vrši opservaciju, dijagnosticira poteškoće i izrađuje IPP-e za dva učenika s posebnim potrebama. Škola reaguje i insistira na pravovremenoj, sveobuhvatnoj i kontinuiranoj podršci i većem uvažavanju emotivnih veza koje su se gradile između djeteta i defektologa (česta zamjena). EduCaid je prepoznao J.U.O.Š. „Bašigovci“ u Bašigovcima kao ustanovu koja ostvaruje dječija prava na obrazovanje bez diskriminacije i u tome pružio punu podršku i pomoć u vrijeme naših početnih koraka. To je za nas bila moralna podrška. A posebno u edukacija nastavnika, pedagoga, direktora. Opremanje Kreativnog centra za rad s djecom s posebnim potrebama od strane EduCaid, kao i obezbjeđivanje didaktičkog materijala koji se koristi u nastavi i kreativnim radionicama. Urađena je promocija inkluzivne prakse u O.Š. „Bašigovci ” (snimanje časa u razredu u kojem je dvoje djece s posebnim potrebama, gdje su snimljeni DVD, za arhivu škole.

REZULTATI I DISKUSIJE

PRIMJERI INKLUZIVNE PRAKSE

Pozitivni primeri inkluzivnog obrazovanja u praksi, u J.U.O.Š. „Bašigovci“ u Bašigovcima
Djevojčica S.K. učenica IV razreda, 13 godina

Po rođenju dijagnosticiran Down Sy. Rano uključena u fizikalni, logopedski tretman, a od 2003.god.do danas uključena na defektološki tretman u Domu zdravlja Živinice.

Upisana u predškolsko, a potom u prvi razred devetogodišnjeg obrazovanja. Nastavu od I do III razreda prati po redovnom NPP-u uz smanjene i prilagođene zahtjeve njenim potencijalima. Učiteljica prilagođava sadržaje iz BHS jezika i Matematike i djevojčica ih nije uspješno savladava. U IV razredu nastavu iz predmeta maternji jezik i matematika realizira po IPP. Slabije čita i piše, djelimično prepisuje zadani tekst, odgovara na kraća pitanja. Samostalno se teže pismeno izražava ali dobro razumije i prati radnju govorne vježbe. Djelimično savladala sabiranje i oduzimanje jednocifrenih i dvocifrenih brojeva. Posebno izražene sklonosti ima prema crtanju.

PRIMJERI USPJEŠNE INKLUZIVNE PRAKSE

Radne listove ukrašava crtežima, motivi su uglavnom isti i uvijek napiše svoje ime. Rado učestvuje u horskom pjevanju, muzičkim igrama i sportskim aktivnostima. Uredna je i ima radne navike, voli svoje vršnjake, učiteljicu i školu.

Stručni tim će pratiti, kako kod S.K. tako i kod druge djece, njihove jake strane i izražene sposobnosti za određene oblasti i na tome graditi strategiju njihovog profesionalnog usmjeravanja.

PRIMJERI INKLUZIVNE PRAKSE

Dječak, H.M. hronološki uzrast 13 g. - V razred

Nalaz Psihijatrijske klinike – UMR,školske 2003/2004.godine upisan u prvi razred.

U početku slabo komunicira sa ostalim učenicima, na jednostavna pitanja (kako se zoveš, kako si, itd.) odgovara tek nakon što mu se nekoliko puta postavi pitanje. Nakon povoljne klime u razredu učenici na svoj način uspostavljaju kontakt sa dječakom. Odgovaraju na njegova često ponavljana ista pitanja. U drugom razredu H.M. pokazuje veći interes za rad u grupi sa drugom djecom.

PRIMJERI USPJEŠNE INKLUZIVNE PRAKSE

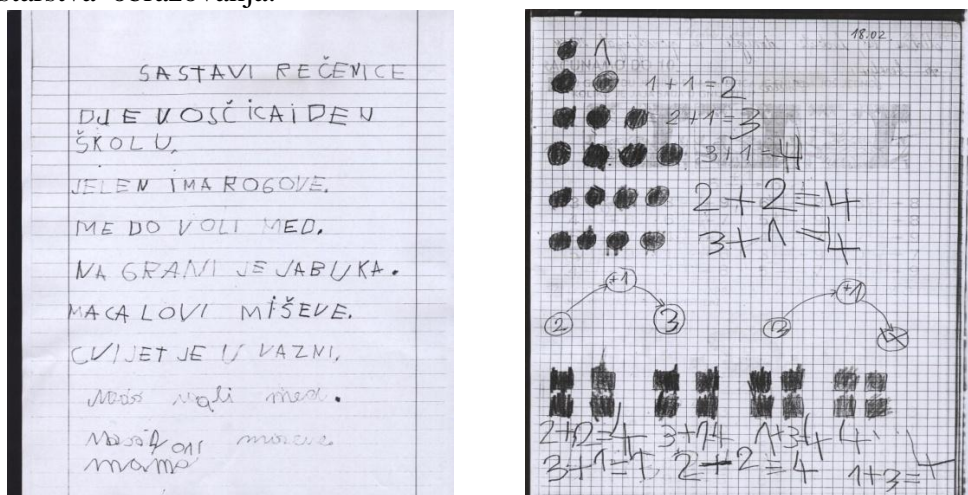
Za čitanje i matematiku ne pokazuje poseban interes. Sadržaje iz prirode i društva usvaja na osnovu crteža. Vlada informacijama iz života. Ščitava, po diktatu piše štampanim velikim i malim slovima, prepisuje ali se samostalno ne izražava. Može zapamtiti kraću pjesmicu i kraću priču, odgovara na globalna pitanja. Kod pisanja pisanim slovima potrebna mu je taktilna stimulacija. Samostalan je. Ide u toalet bez pratnje (što prije nije bilo moguće), ide u kuhinju po vodu da popije svoje lijekove. Povjerene zadatke izvršava.

PRIMJERI USPJEŠNE INKLUZIVNE PRAKSE

Učenici u odjeljenju se prema njemu ponašaju prijateljski, vole raditi s njim i pomagati mu u svemu. Svojim prisustvom u odjeljenju H.M. je pomogao pojedinim učenicima da se prilagode. Još uvijek je pažnja kratkotrajna, fluktuirajuća. Mehanički pamti činjenice. Povremeno, prati samo usmeni govor, pamćenje je fragmentarno, potrebno je vođenje do razumijevanja sadržaja. Moguće je provjeriti nivo znanja uz dodatna pitanja i sugestije.

PRIMJERI USPJEŠNE INKLUZIVNE PRAKSE

Stručni tim smatra da je, u interesu djeteta i u cilju njegove profesionalne orijentacije, s obzirom da se radi o UMR, potrebno: identificirati njegove razvijene sposobnosti, jake strane na osnovu tih sposobnosti odrediti u koje radno okupacione aktivnosti ga uključiti, o tome obaviti razgovore i konsultacije sa roditeljima upoznati i dobiti saglasnost PPZ-a i Ministarstva obrazovanja.

Slika 2. Radovi učenika H.M.

PRIMJERI INKLUZIVNE PRAKSE

Dječak H.H., IV razred, hronološki uzrast 12 god.

Prije polaska u školu - opservacija i procjena Centra za kategorizaciju u Lukavcu.

Preporuka: upis u redovnu školu i uključenje na intenzivan logopedski tretman. Nalaz i mišljenje psihologa - sposobnosti u kategoriji UMR - IQ – 53. Liječen na klinici zbog usporenosti u razvoju. Slabije hodao, govor je bio slabo razvijen. Usporen psihomotorni razvoj.

PRIMJERI USPJEŠNE INKLUZIVNE PRAKSE

Dječak živi sa roditeljima i jednim starijim bratom, roditelji brižni, u odgoju djeteta otac dominantan. Majka odgovorna - postavlja zahtjeve i koristi svaku mogućnost da stimulira dječaka kognitivni razvoj stavljajući ga u situaciju gdje treba sam da iznalazi rješenja, da razmišlja. Nastoji da izgradi samostalnost kod dječaka. Zahvaljujući ovome, razvijene su sve higijensko-zdravstvene navike, pa i radne.

PRIMJERI USPJEŠNE INKLUZIVNE PRAKSE

Iz nastave maternjeg jezika usvojio predviđene sadržaje, iz Matematike usvojio računske operacije sabiranja i oduzimanja, djelimično savladao tablicu množenja, koju povremeno zaboravlja, tablicu dijeljenja nije savladao. Iz predmeta Društvo i Priroda učenik može da nauči određeno gradivo. Muzička kultura – voli i ako je u trenutku stidan te ponekad pokušava sam da pjevuši, jedno vrijeme bio je uključen u muzičke igre. Likovna kultura – relativno usvojio likovne sadržaje i tehnike. Tjelesni i zdravstveni odgoj : uključenu sportske aktivnosti. I dalje mu je potrebna podrška u učenju, stalno usmjeravanje pažnje na sadržaje i zadatke. Visoka motivacija dječaka za učenjem, izgrađene radne navike i odgovornost prema školskim obavezama, permanentna i funkcionalna podrška učiteljice. Iako je dijagnoza od strane psihologa u drugom razredu UMR, IQ 53, stručni tim škole ne gubi nadu da pače pratio je funkcionalnost djeteta. Uspjeh dječaka je rezultat rada **stručnog tima , najprije učitelje i roditelja.**

ZAKLJUČCI

-Naša istraživanja u funkciji potvrđivanja mogućnosti provođenja inkluzije u osnovnoj školi uz *senzibilizaciju* nastavničkog kolektiva i ostalih uposlenika, roditelja i učeničkog kolektiva.

-Sve se može postići pa i kod djece sa posebnim potrebama samo uz maksimalno strpljenje i istrajnosti.

-Sreća je kada osjetimo da i dijete sa posebnim potrebama ima svoju vrijednost.

LITERATURA

Janković, Sandra i Bogićević, Vesna (2008): *Obrazovanje za sve i rana intervencija*, dostupno na www.inkluzija.org

Ćirović, Dušanka (2008): *Inkluzija-razumevanje koncepta*, dostupno na www.inkluzija.org

Paolo Meazzini (1997) *Handikep. Korak prema samostalnosti*, Giunti. Firenze

“Pruži mi ruku i pomoz mi da budem sretna/sretan “ - prezentacija pozitivne inkluzivne prakse na Evropskom kongresu Down Sy, Sarajevo, april 2009. godine

Naučno-istraživački rad : “*Saradnja NVO i osnovnih škola na planu inkluzivnog obrazovanja*” - Svjetski kongres pedagoga – komparativista, Sarajevo, septembar 2007. godine

“*Edukacija učitelja, odgajatelja i defektologa*” u organizaciji agencije za odgoj i obrazovanje Republike Hrvatske, Brijuni, listopad, 2008. godine (seminar)

Metode, tehnike i materijali za školsku inkluziju i podučavanje učenika sa onesposobljenjem (2009.) projekat EducAid, cod.AID766.01.4, Fojnica

Giovanni Sapucci (2001.) *Razlozi integracije :socijalno –edukativni principi , metodologijski izbori, didaktika u razredu*, F. Editori, Milano

Donald J. Cohen, Fred R. Volkmar (2004.) *Autizam i poteškoće kao posljedica razvoja*, Vannini, Gussago (BS)

Andrea Canevaro , Dario Janes (2001.) *Dobre prakse šolske inkluzije*, Erickson, Trento

Dario Janes, Mario Tortello (1999.) *Kvalitet školske inkluzije*, Erickson, Trento